

Bosna i Hercegovina

**DRŽAVNA REGULATORNA KOMISIJA
ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU**

**IZVJEŠĆE O RADU
DRŽAVNE REGULATORNE KOMISIJE ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU
U 2004. GODINI**

Tuzla, prosinac 2004. godine

1. UVOD

Resinkronizacija

Energetski događaj godine, ne samo u Bosni i Hercegovini, nego i u cijeloj Europi, predstavlja resinkronizacija dvije UCTE zone (UCTE – Unija za koordinaciju prijenosa električne energije), odnosno povezivanje elektroenergetskih sustava zapadne i jugoistočne Europe koji su razdvojeni od 1991. godine.

Od 10. listopada 2004. godine u 10,00 sati, kada je završeno objedinjavanje, čitava kontinentalna Europa postala je jedno sinkrono elektroenergetsko područje sa 450 milijuna ljudi u 22 države, i godišnjom potrošnjom električne energije od približno 2.300 TWh, kao jedno od dva najveća u svijetu.

Resinkronizacija je omogućena završetkom rekonstrukcije relevantnih 400 kV dalekovoda, kao i završetkom rekonstrukcije trafostanica financiranih kroz Treći projekt rekonstrukcije elektroenergetskog sustava (Struja 3).

Za Bosnu i Hercegovinu resinkronizacija je od posebne važnosti, jer je na ovaj način ponovo ujedinjen elektroenergetski sustav u BiH. Time su se stekli tehnički uvjeti kako za funkcioniranje jedinstvenog tržišta u Bosni i Hercegovini, tako i za integraciju u regionalno i interno tržište električne energije u Europskoj uniji (EU).

Državna regulatorna komisija za električnu energiju (DERK) je neovisna i neprofitna institucija Bosne i Hercegovine, koja djeluje u skladu sa principima objektivnosti, transparentnosti i jednakopravnosti, i ima jurisdikcije i odgovornosti nad prijenosom električne energije, operacijama prijenosnog sustava i međunarodnom trgovinom električnom energijom.

DERK je osnovala Parlamentarna skupština BiH donošenjem Zakona o prijenosu, regulatoru i operateru sistema električne energije i imenovanjem gospode Vladimira Dokića, Mirsada Salkića i Željka Topića za članove Komisije.

Energetska zajednica jugoistočne Europe

Bosna i Hercegovina je, zajedno sa zemljama jugoistočne Europe, sudionica Atenskog procesa u okviru kojeg su 2002. i 2003. godine potpisani Memorandumi o razumijevanju radi osnutka Regionalnog tržišta električne energije i prirodnog gasa, koje će se postupno integrirati u energetska tržišta EU.

U tijeku su pregovori između Europske komisije i zemalja jugoistočne Europe o Ugovoru o formiranju Energetske zajednice zemalja jugoistočne Europe, čije se zaključenje očekuje u prvoj polovici 2005. godine. Time se politička volja strana iz Memoranduma o razumijevanju mijenja u pravnu obvezu ugovornih strana.

U okviru procesa uspostave Energetske zajednice (raniji naziv Atenski proces) kojim do lipnja 2005. godine predsjedava Bosna i Hercegovina, potpisana je Tiranska deklaracija čiji je cilj osnutak Odbora regulatora jugoistočne Europe za električnu energiju i gas.

Energetski zakoni donijeti u 2004. godini

Usvajanjem Zakona o osnivanju kompanije za prijenos električne energije u BiH, te Zakona o osnivanju Neovisnog operatera sustava za prijenosni sustav u BiH, Bosna i Hercegovina je potvrdila svoju opredijeljenost za reformu elektroenergetskog sektora, liberalizaciju tržišta električne energije i usklađivanje svoje politike sa članicama Europske Unije. Time se omogućava praktično provođenje procesa reforme na državnoj razini.

Funkcionalno reorganiziranje otvara pretpostavke za konkurentno djelovanje naših kompanija na tržištu Energetske zajednice jugoistočne Europe.

2. USPOSTAVA DRŽAVNE REGULATORNE KOMISIJE

“Misija Svjetske banke je održala sastanke sa sve tri Regulatorne komisije. Misija je informirana da je svaka Komisija napredovala u upošljavanju osoblja i da je započela rad na pripremi pravila procedure, tarifnoj metodologiji, licenciranju, itd. U vezi ovih važnih pitanja (licenciranje, uspostavljanje tarifa, itd.) obezbijedena je obuka financirana od strane USAID-a za sve tri Komisije. Očekuje se da će sve tri Komisije poduzeti efikasnu regulaciju (uključujući uspostavljanje tarifa) do sredine 2005. godine, i da će tarife za krajnje korisnike za 2006. godinu biti objavljene u jesen 2005. godine.”

Aide-Memoire, Svjetska banka

Članovi Komisije iz Federacije Bosne i Hercegovine

- Mirsad Salkić, sa mandatom od 5 godina
- Željko Topić, sa mandatom od 3 godine

Član Komisije iz Republike Srpske

- Mr. Vladimir Dokić, sa mandatom od 4 godine.

Predsjedatelj Komisije u prvom mandatu, do 30. lipnja 2004. godine, bio je gosp. Dokić. Ulogu predsjedatelja do 30. lipnja 2005. godine obnašat će gosp. Salkić, nakon čega će Komisijom predsjedati gosp. Topić.

Od 1. kolovoza 2004. godine DERK funkcionira u svom punom kapacitetu prema organizacijskoj shemi datoj u pravitku.

Osoblje DERK-a je, zajedno sa osobljem entitetskih regulatora, u svojoj početnoj fazi prošlo intenzivan proces obuke o tarifama i licencama, te općim pitanjima iz oblasti regulacije elektroenergetskog sistema. Proces obuke obavljen je u Tuzli, Banja Luci i Mostaru. Ključni dio osoblja prošao je poseban program usavršavanja koji je uz potporu World Learning-a i USAID-a obavio Energetski regulator Republike Austrije (E-Control).

Tijekom 2004. godine nabavljen je značajan dio tehničke opreme neophodne za učinkovit rad DERK-a, a dio opreme dobiven je kroz donaciju USAID-a.

3. KLJUČNE AKTIVNOSTI

Tijekom 2004. godine održane su 23 zvanične sjednice Komisije, čije se aktivnosti mogu svrstati u nekoliko karakterističnih kategorija:

Usvajanju Poslovnika o radu i Arbitražnih pravila prethodila je jednomjesečna javna rasprava, u Mostaru, Banja Luci, Tuzli i Sarajevu.

Tijekom rasprave, po prvi put u BiH, javnost je imala mogućnost neposrednog sudjelovanja u kreiranju pravnih akata.

Javno komuniciranje sa svim zainteresiranim osobama pomoglo je provjeri ispravnosti usvojenih rješenja. Očekivati je da će participacija javnosti stalno jačati a njeni komentari u sve značajnijoj mjeri utjecati i na druge aktivnosti i odluke DERK-a.

Članom 4.7 Zakona o prijenosu propisano je da će sve odluke DERK-a biti donošene jednoglasno od svih članova Komisije. U slučaju da članovi ne mogu donijeti odluku, onda će svi sporovi biti proslijeđeni na arbitražu.

Pravila i propisi DERK-a

Poslovnik o radu

Temeljni razlozi donošenja Poslovnika o radu su kreacija osnovnog okvira i jasnih smjernica za brz i ekonomičan postupak i donošenje pravednih odluka iz nadležnosti DERK-a, uz uvažavanje zahtjeva transparentnosti svih akcija i postupaka DERK-a omogućavanjem neophodnog uvida i utjecaja javnosti.

Poslovníkom se uređuje rad DERK-a, počev od načina sazivanja sjednica i sastanaka, vrste sjednica i sastanaka, postupaka izradbe pravila i propisa DERK-a i donošenja odluka do zaključivanja predmeta i njihovog arhiviranja.

Sve konačne odluke Komisija donosi na redovitim sjednicama, koje su otvorene za javnost osim u vrlo ograničenom broju slučajeva, i o čijem sazivu se javnost obavještava. Javnost može nazočiti ovim sjednicama, ali bez mogućnosti sudjelovanja na sjednicama.

Arbitražna pravila

Arbitražnim pravilima uređuje se temeljni okvir arbitražnog postupka, broj arbitara, način imenovanja, razrješenja i zamjena arbitara, nastanak arbitražnog postupka, osnovna procedura vođenja arbitražnog postupka, obustava postupka, forma i dještvo odluke arbitra i druga pitanja od značaja u arbitražnom procesu.

Arbitražna pravila određuju da će arbitar imati obvezujući autoritet da po žurnom postupku rješava situacije nastale nemogućnošću članova Komisije da o određenom pitanju donesu jednoglasnu odluku.

Privremene licence

Dodjela privremenih licenci vrši se u prijelaznom razdoblju do osnutka jedinstvene kompanije za prijenos električne energije.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju je, u skladu sa svojim mandatom, tijekom 2004. godine

Kako je propisano u članku 7.7 Zakona o prijenosu regulatoru i operatoru sustava električne energije u BiH, sva postojeća pravna tijela za djelatnost elektroprijenosa bila su dužna podnijeti zahtjev za izdavanje privremenih licenci. Ove licence bi pokrivala razdoblje do uspostavljanja jedinstvene kompanije za prijenos električne energije u Bosni i Hercegovini.

donijela Pravilnik o proceduri za izdavanje privremenih licenci. Postupajući u skladu sa ovim Pravilnikom izdate su privremene licence elektroprivrednim poduzećima koja obavljaju djelatnost prijenosa električne energije u Bosni i Hercegovini:

- JP “Elektroprivreda HZ Herceg-Bosne” d.d., Mostar
- JMDP “Elektroprivreda RS” ZDP “Elektroprenos”, Banja Luka
- JP “Elektroprivreda BiH” d.d., Sarajevo

Privremene licence su svečano uručene 25. kolovoza 2004. godine u nazočnosti dužnosnika vlade, predstavnika međunarodne zajednice i elektroenergetskog sektora u sjedištu DERK-a u Tuzli.

Kako još uvijek nije formirana jedinstvena kompanija za prijenos električne energije, DERK je produljio važenje privremenih licenci do isteka 2005. godine.

Praćenje aktivnosti transformacije ZEKC-a u NOS

Ova transformacija je anticipirana Zakonom o prijenosu, regulatoru i operateru sistema električne energije u BiH, a dalje razrađena Zakonom o uspostavljanju Neovisnog operatora sustava za prijenosni sustav u BiH. U okviru ovog procesa DERK se u početnoj fazi fokusirao na tehničke aspekte transformacije, kako bi Zajednički Elektroenergetski Koordinacioni Centar (ZEKC) bio u stanju da operativno odgovori na obveze koje proistječu iz gore navedenih zakona.

Mehanizam prekogranične trgovine (CBT mehanizam)

Tijekom 2004. godine DERK je izdao rješenje kojim se odobrava Mehanizam prekogranične trgovine (CBT mehanizam) i dao suglasnost za njegovu primjenu do 31. prosinca 2004. godine.

CBT mehanizam predstavlja način nadoknade troškova na prijenosnoj mreži nastalih zbog prekograničnih tokova električne energije. Ranije primjenjivana metodologija “tranzitnog puta” je zbog novih okolnosti u sektoru (prestrukturiranje i liberalizacija) ocijenjena kao neodgovarajuća. Prvi put CBT mehanizam je stupio na scenu u ožujku 2002. godinu kada su počele da ga primjenjuju zemlje okupljene u okviru Organizacije

CBT mehanizam primjenjuje veći dio zemalja jugoistočne Europe preko svojih operatora sustav: Rumunija (Transelectrica), Bugarska (NEK), Srbija (EPS), Crna Gora (EPCG), Makedonija (ESM) i Albanija (KËSH).

Europskih operatora (ETSO) i od tada se ovaj mehanizam kontinuirano usavršava.

Organizacija operatora prijenosnog sustava zemalja jugoistočne Europe (SETSO) ovaj mehanizam primjenjuje od 1. siječnja 2004. godine i to prvo u virtualnoj formi u razdoblju 1. siječnja – 30. lipnja 2004. godine, a u razdoblju 1. srpnja – 31. prosinca primjenjuje se realni CBT mehanizam praćen stvarnim financijskim transakcijama između strana koje sudjeluju u sporazumu. BiH je od početka zastupljena u SETSO CBT mehanizmu preko ZEK-a.

Bosna i Hercegovina je zbog svoje prirodne pozicije tranzitna zemlja u regiji, a CBT mehanizam joj upravo omogućava financijsku valorizaciju takve pozicije.

U tijeku su pripreme za potpisivanje primjene CBT mehanizma za 2005. godinu, a očekuje se da bi u 2006. godini i zemlje jugoistočne Europe mogle pristupiti u jedinstveni ETSO CBT mehanizam.

Kreiranje i donošenje pravila o tarifnom postupku, tarifnoj metodologiji i javnim raspravama

Nacrt pravilnika o tarifnom postupku, Nacrt metodologije za izradbu tarifa za prijenos električne energije i sistemske usluge i Nacrt pravilnika o javnim raspravama dati su na uvid javnosti u cilju prikupljanja primjedbi, komentara i mišljenja zainteresiranih osoba.

Radi razumijevanja tarifne metodologije koju DERK ima namjeru uspostaviti za aktivnosti reguliranih kompanija i u cilju podsticanja javnosti na davanje komentara, DERK je pripremio Koncept tarifne metodologije.

Kreiranje i donošenje pravila o izdavanju licenci

Za razliku od Pravilnika za izdavanje privremenih licenci koji se bazirao samo na elektroprijenosnoj djelatnosti, ovaj pravilnik će predstavljati sveobuhvatno rješenje izdavanja svih licenci predviđenih člankom 7.1 Zakona o prijenosu.

4. MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI

Članstvo u ERRA

Ciljevi ERRA-e su poboljšanje reguliranja energetske djelatnosti u zemljama članicama, podsticanje razvoja neovisnih i stabilnih regulatora, poboljšanje suradnje između regulatora, razmjena informacija, istraživačkog rada i iskustva između članova, bolji pristup informacijama o svjetskom iskustvu u reguliranju energetske djelatnosti.

Generalna skupština Regionalne asocijacije energetskih regulatora (Energy Regulators Regional Association – ERRA) je, u Budimpešti 19. svibnja 2004. godine, jednoglasno primila DERK kao punopravnog člana.

Od ovog datuma DERK aktivno sudjeluje u radu ove Asocijacije i radu njenih stalnih komiteta i radnih grupa.

Regionalno udruženje energetskih regulatora (ERRA) je organizacija neovisnih regulatornih tijela za energiju centralne i istočne Europe i novih neovisnih država u regiji. ERRA ima 22 punopravna i 4 pridružena člana.

Glavni cilj Udruženja je da se poveća razmjena informacija i iskustava između njenih članova i proširi pristup svjetskim iskustvima vezanim za reguliranje energije.

Energetska zajednica jugoistočne Europe

Nakon potpisivanja Memoranduma o razumijevanju iz 2002. i 2003. godine, u tijeku su pregovori između Europske komisije i zemalja jugoistočne Europe o Ugovoru o formiranju Energetske zajednice zemalja jugoistočne Europe, čije se zaključenje očekuje u prvoj polovici 2005. godine. Time se politička volja strana iz Memoranduma o razumijevanju mijenja u pravnu obvezu ugovornih strana.

Temeljni ciljevi ovog Ugovora su kreiranje stabilnog regulatornog i tržišnog okvira koji može privući investicije u sektore prirodnog gasa i električne energije u region i osiguranje pouzdane opskrbe energijama.

Zaključivanjem ovog Ugovora zemlje potpisnice se obvezuju da između sebe uspostave zajedničko tržište električne energije i gasa koje će funkcionirati po standardima tržišta energije EU sa kojim će se integrirati. To se postiže postepenim preuzimanjem dijelova tzv. *acquis communautaire*-a EU koji se odnose na energiju, zaštitu okoliša i konkurenciju. U oblasti energije i zaštite okoliša radi se o implementaciji odgovarajućih direktiva i propisa EU u skladu sa postavljenom dinamikom, uz vođenje računa o specifičnostima pojedinih zemalja.

Uspostava jedinstvenog tržišta električne energije i prirodnog gasa i njegovo uključivanje u međunarodno tržište je jedan od prioriteta Srednjoročne razvojne strategije Bosne i Hercegovine (PRSP) za sektor energetike.

U okviru procesa uspostave Energetske zajednice Jugoistočne Europe, kojim do lipnja 2005. godine predsjedava Bosna i

g. Andris Piebalgs, komesar odgovoran za energetska pitanja EU: "Postupna integracija jugoistočne Europe u energetska tržišta Europske unije, uz recipročan položaj u smislu trgovine i zaštite okoliša, koristi cijeloj Europi. Puno posla je odrađeno od Atenske konferencije održane 2002., i ovo predstavlja veliki korak naprijed u uspostavljanju trajne stabilnosti i razvoja za regiju, kao i njenu postupnu integraciju u EU." Ministarska konferencija, Atena 14.12.2004. godine

Hercegovina, potpisana je Tiranska deklaracija čiji je cilj osnutak Odbora regulatora jugoistočne Europe za električnu energiju i gas.

Rad Državne regulatorne komisije, koja u uspostavi Energetske zajednice ima jednu od ključnih uloga, odvijao se uz odgovarajuću suradnju sa Ministarstvom vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, kroz rad u Radnoj grupi elektroenergetskih regulatora jugoistočne Europe (SEEER), koja djeluje pri Vijeću Europskih energetskih regulatora (Council of European Energy Regulators – CEER) i uz adekvatno sudjelovanje u realizaciji različitih projekata koji su u funkciji uspostave regionalnog tržišta.

Tijekom 2004. godine, u okviru djelovanja radnih grupa SEEER-a, pripremljena je Četvrta uporedna analiza SEEER-a koja pokriva sve aspekte regulatorne djelatnosti zemalja potpisnica Atenskih memoranduma o razumijevanju. Ova analiza za zemlje potpisnice predstavlja odličan orijentir i pruža mogućnost sagledavanja područja djelatnosti koje je neophodno unaprijediti. Dokument potvrđuje da je Bosna i Hercegovina na dobrom putu u uspostavljanju i razvoju regulatorne djelatnosti.

REBIS (Regional Balkans Infrastructure Study – Electricity) predstavlja regionalni projekt koji se provodi u Albaniji, BiH, Hrvatskoj, Srbiji i Crnoj Gori, Kosovu i Makedoniji. Projekt je financiran od strane Europske komisije preko CARDS programa za Balkanski region. Predviđaju se dvije faze organiziranja regionalnog tržišta električne energije, i to:

- početno regionalno tržište, jednostavnog dizajna, čija se implementacija očekuje do konca 2005. godine i
- puno regionalno tržište sa implementacijom u 2008. godini.

5. REVIZIJSKO IZVJEŠĆE

“Po našem mišljenju finansijski izvješća realno i objektivno prikazuju u svim značajnim aspektima finansijski položaj DERK-a na dan 31.12.2003. godine, rezultate poslovanja i novčane tokove za razdoblja koja su tada završeni, u skladu sa međunarodnim računovodstvenim standardima.” (“REVIK”)

U skladu sa člankom 4.9 Zakona o prijenosu izvršena je finansijska revizija poslovanja Državne regulatorne komisije za električnu energiju sa 31. prosincem 2003. godine. Reviziju je obavila ovlaštena revizijska tvrtka “REVIK” d.o.o. Sarajevo.

Izvješće neovisnog revizora potvrđuje da, u Finansijskom izvješću za 2003. godinu, nema pogrešnog iznošenja činjenica i pogrešnog prikazivanja finansijskog položaja DERK-a.

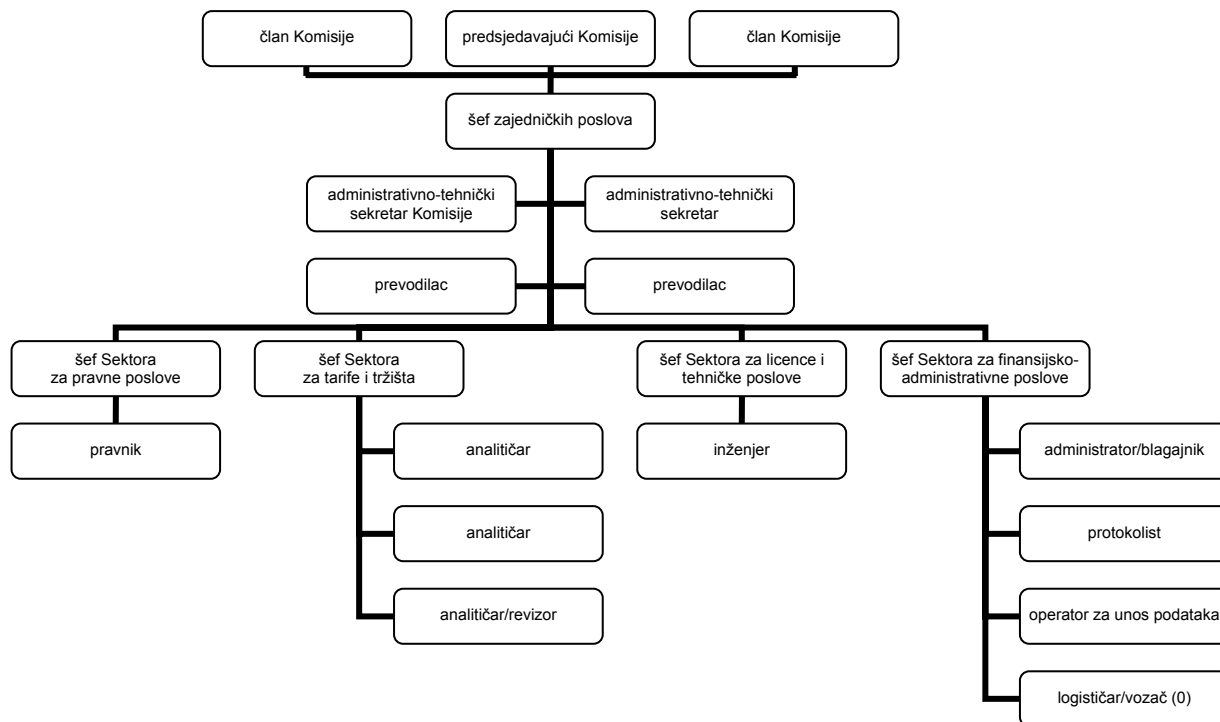
6. TEMELJNI PRAVCI AKTIVNOSTI U 2005. GODINI

Državna regulatorna komisija za električnu energiju izražava veliku zahvalnost USAID-u i konzultantskoj kući Pierce Atwood.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju nastavlja svoje aktivnosti na kreiranju uvjeta za slobodnu trgovinu i kontinuiranu opskrbu električnom energijom po unaprijed definiranom standardu kvalitete za dobrobit građana Bosne i Hercegovine, uz poštivanje odgovarajućih direktiva EU. U tom smislu tijekom naredne godine aktivnosti DERK-a bit će fokusirane na:

- praćenje osnutka prijenosne kompanije i NOS-a,
- donošenje tarifa za prijenos i sistemske usluge,
- licenciranje djelatnosti prijenosa, sistemskih usluga i međunarodne trgovine,
- praćenje CBT mehanizma,
- reguliranje pristupa trećih strana prijenosnoj mreži,
- reguliranje kategorije kvalificiranog kupca,
- međunarodne aktivnosti koje se odnose na reguliranje tržišta električne energije.

ORGANIZACIJSKA SHEMA DERK-a

Ukupan broj uposlenih: 20